

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавський державний аграрний університет

Кафедра обліку і оподаткування

**«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ
В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН»**

**Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-
практичної конференції**

ПОЛТАВА 2025

Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін:
Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції.
(30 жовтня 2025 р., м. Полтава) / Полтавський державний аграрний університет.
Полтава: ПДАУ, 2025. Т. 1. 1074 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету: КАНЦЕДАЛ НАТАЛІЯ – к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Секретар організаційного комітету: ЛЕГА ОЛЬГА – к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Члени організаційного комітету:

ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

ДУБІНІНА МАРИНА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету

ЗОРЯ ОЛЕКСІЙ - д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

КОБЄЛЄВА ТЕТЯНА – д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ЛПЄСЬКИЙ РОМАН - к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПЕРЕРВА ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ЄРШОВА НАТАЛІЯ – д.е.н., професор, професор кафедри обліку і фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СЛАВКОВА ОЛЕНА - д.е.н., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

СУК ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

БЕЗКРОВНИЙ ОЛЕКСАНДР – декан факультету обліку та фінансів, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ГУБАРИК ОЛЬГА - к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ПРИЙДАК ТЕТЯНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПРОКОПИШИН ОКСАНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

ЯЛОВЕГА ЛЮДМИЛА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

© Автори, 2025

© Кафедра обліку і оподаткування, 2025

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

ТАТАРЕЦЬ КАРИНА, здобувач вищої освіти
ЛІПСЬКИЙ РОМАН, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри обліку і оподаткування,
 Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

РОЛЬ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ФІНАНСУВАННІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ОСВІТИ

В умовах стрімких соціально-економічних трансформацій сучасності ефективно формування та використання податкових надходжень набуває особливого значення для забезпечення належного рівня фінансування соціальної сфери держави. Одними з ключових напрямів використання бюджетних коштів є охорона здоров'я та освіта, які визначають якість людського капіталу та сталий розвиток країни.

У період воєнного стану та економічної нестабільності Україна стикається з необхідністю оптимізувати податкову політику та забезпечити безперебійне фінансування базових суспільних послуг. Податкові надходження є головним і найбільш стабільним джерелом наповнення державного бюджету, а отже – запорукою функціонування систем освіти та охорони здоров'я.

Податки виконують низку ключових функцій, що забезпечують стабільне функціонування економічної системи держави. Насамперед вони слугують ключовим механізмом залучення фінансових ресурсів, необхідних для здійснення державних видатків, зокрема на освіту, охорону здоров'я, національну безпеку та розвиток інфраструктури.

Таблиця 1 - Динаміка доходів Зведеного бюджету України за 2019-2024 роки, млрд грн

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Питома вага у 2021 р., %	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Питома вага у 2024 р., %
Усього	1289,8	1376,7	1662,2	100,0	2196,3	3104,3	3587,7	100,0
Податкові надходження, з них:	1070,3	1136,7	1453,8	87,5	1343,2	1638,1	2088,3	58,2
ПДФО	275,5	295,1	349,8	21,0	420,7	496,3	583,6	16,3
Податок на прибуток	117,3	118,5	163,8	9,9	130,6	159,3	299,1	8,34
ПДВ	378,7	400,6	536,5	32,3	467,0	580,8	734,4	20,5
Акцизний податок	137,0	153,9	180,2	10,8	115,4	189,7	222,3	6,2
Неподаткові надходження	212,9	234,4	202,5	12,2	1028,1	368,4	1018,0	28,4
Кошти від закордонних країн і МО	1,1	1,1	1,3	0,1	433,6	481,3	475,4	13,3

* – дані Міністерства Фінансів України, сайт – index.minfin.com.ua

577

Крім фіскальної ролі, податки виконують перерозподільчу функцію, спрямовану на зменшення соціально-економічної нерівності між різними верствами населення шляхом перерозподілу доходів через бюджетну систему. Завдяки цьому податкова політика сприяє підтриманню соціальної справедливості, стимулюванню економічної активності та створенню умов для сталого розвитку держави.

Відповідно до Закону про Державний бюджет України на 2025 рік, який був ухвалений Верховною Радою у листопаді 2024 року, головним пріоритетом залишається безпека та оборона країни, таким чином розподіл бюджетних коштів суттєво відрізняється від довоєнних років .

Податки формують фінансову основу функціонування держави та, як правило, класифікуються за джерелами їх надходження до бюджетної системи. З метою оцінки ролі та значення податкових надходжень у структурі доходів бюджету України доцільно проаналізувати динаміку формування фінансової бази Уряду України у 2019-2024 роках (таблиця 1).

Надходження податкових платежів до бюджету України у 2019–2021 роках демонстрували зростання та відігравали провідну роль, складаючи 87,5% від загальної суми доходів. У 2022-2023 роках їхня частка зменшилася: у 2023 році податки забезпечували лише 52,8% доходів бюджету. При цьому у 2022 році, незважаючи на збільшення загальної суми доходів, податкові надходження знизилися на 7,6% порівняно з 2021 роком.

Проаналізуємо динаміку та структуру основних напрямів видаткової частини Зведеного бюджету України за 2019-2024 роки, наведені у таблиці 2..

Видатки Зведеного бюджету України у 2019–2024 роках зростали, незважаючи на значне скорочення податкових надходжень у 2022–2024 роках, причому найбільше збільшення витрат зафіксовано у 2024 році. У довоєнний період 2019-2021 років основними напрямками державних витрат залишалися соціальний захист, освіта та охорона здоров'я, що є типовим для більшості країн світу.

Водночас, у зв'язку зі зміною пріоритетів та напрямків бюджетних ресурсів у 2022-2024 роках (видатки на оборону зросли з 127,5 млрд грн у 2021 році до 2,3 трлн грн у 2024 році), відповідно спостерігається зменшення видатків, пов'язаних з фінансуванням кількох напрямків:

1. У 2024 році видатки з бюджету України на освіту профінансовано на 35,5 млрд грн порівняно з 2021 роком. Таке збільшення зумовлене пріоритетністю забезпечити безпеку учнів (облаштування укриттів), підтримку вчителів, розвиток інклюзивної освіти, модернізація інфраструктури та створення умов для доступної та якісної освіти. Однак, у структурі загальних видатків бюджету питома вага видатків на освіту зменшилась з 17,0% у 2021 році до 7,1% у 2024 році.

2. Обсяг фінансування напряму «Охорона здоров'я» значно зріс — з майже 203,6 млрд грн у 2021 році до 238,6 млрд грн у 2024 році, що становить приріст на 35 млрд грн або 17,0%. Водночас частка видатків на охорону здоров'я у загальному обсязі бюджету зменшилася з 11,0% до 4,8%.

Таблиця 2 - Динаміка та структура видатків Зведеного бюджету України за 2019–2024 роки, млрд грн

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Питома вага у 2021 р., %	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Питома вага у 2024 р., %
Усього	1372,4	1676,9	1844,2	100,0	3043,5	4440,9	4944,0	100,0
Державне управління	83,0	83,6	95,0	5,2	88,2	99,8	113,0	2,3
Обслуговування боргу	120,1	121,2	157,6	8,5	160,3	249,3	304,0	6,2
Оборона	106,6	120,4	127,5	6,9	1142,9	2097,6	2304,5	46,6
Громадський порядок, безпека, судова влада	143,7	159,6	176,1	9,5	454,4	591,4	712,7	14,4
Економічна діяльність	154,2	262,8	293,3	15,9	156,4	247,3	259,8	5,3
Охорона здоров'я	128,4	175,8	203,6	11,0	215,3	217,4	238,6	4,8
Духовний та фізичний розвиток	31,6	31,7	43,4	2,4	33,6	38,5	45,5	0,92
Освіта	238,8	252,3	312,9	17,0	290,8	308,6	348,4	7,1
Соціальний захист та соцзабезпечення	321,8	346,7	367,3	19,9	455,2	514,1	521,9	10,6

* – дані Міністерства Фінансів України, сайт – index.minfin.com.ua

Держава гарантує виділення на освіту бюджетних асигнувань у розмірі щонайменше 10% національного доходу, а також валютних коштів на основну діяльність [1].

Останніми роками фінансування освітньої сфери в Україні здійснюється за рахунок бюджетів усіх рівнів, включно зі спеціальними фондами, сформованими з внесків юридичних та фізичних осіб, і становить близько 5,3% ВВП.

Сфера охорони здоров'я залишається однією із основних напрямів державної політики у державному бюджеті на 2025 рік.

Ключовими пріоритетами бюджетної політики у сфері охорони здоров'я визначено формування єдиного медичного простору, гарантування безоплатного доступу пацієнтів до медичних послуг, розширення дії програми відшкодування вартості лікарських засобів «Доступні ліки», а також повне задоволення потреби в донорській крові та її компонентах.

Рис 1. Структура видатків зведеного бюджету України на освіту за освітніми рівнями у 2025 році, %

Рис 2. Структура видатків зведеного бюджету України на охорону здоров'я у 2025 році, млрд грн, %

У державному бюджеті на 2025 рік закладено на охорону здоров'я (разом з трансфертами) 217 млрд грн, що на 13,6 млрд грн більше порівняно із 2024 роком. Видатків на програму медичних гарантій спрямовано 175,5 млрд грн, що на 16,7 млрд грн більше обсягу 2024 року. На закупівлю ліків та медичних виробів передбачено 11,8 млрд грн, що на 1,8 млрд грн більше обсягу 2024 року.

Податкові надходження становлять базове джерело формування фінансових ресурсів держави, від ефективності яких безпосередньо залежить рівень розвитку соціальної сфери, зокрема охорони здоров'я та освіти. У період воєнного стану структура державних видатків України зазнала суттєвих змін – пріоритетними залишаються безпека та оборона, однак навіть за таких умов держава продовжує підтримувати фінансування базових соціальних послуг.

Аналіз динаміки доходів і видатків зведеного бюджету України у 2019–2024 роках показав, що попри скорочення податкових надходжень у перші роки війни, поступово спостерігається тенденція до їх стабілізації. Водночас зберігається потреба у підвищенні прозорості розподілу податкових ресурсів і ефективності їх використання для забезпечення рівного доступу громадян до якісної освіти та медичних послуг.

Забезпечення стійкого фінансування систем освіти та охорони здоров'я потребує удосконалення податкової політики в напрямі збалансування фіскальної та стимулюючої функцій податків, посилення ролі місцевих бюджетів, впровадження цифрових механізмів адміністрування податків. У перспективі підвищення ефективності використання податкових надходжень сприятиме зміцненню людського капіталу, соціальній стабільності та сталому розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 22 грудня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Ружицький, Ю., & Покотилова, О. (2024). Емпіричні дослідження місця та ролі податків у суспільстві. *Modeling the development of the economic systems*, (2), 8–13. <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-1>.

Наукове видання

«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН»

Збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

30 жовтня 2025 р.

м. Полтава

Відповідальна за випуск, головний редактор:

ЛЕГА ОЛЬГА, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

Комп'ютерна верстка:

ЛЕГА ОЛЬГА, УЛЬЗУТУЄВА АЛІНА, ШАБАТЬКО АННА

*Матеріали представлені в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей. Всі матеріали перевірено на оригінальність тексту на онлайн сервісах пошуку плагіату. До публікації приймалися тези, в яких відсоток авторського тексту становить не менше 65 %.

